

Esch.

De Heer van Leeuwen, burgemeester van Esch, vroeg in het laatste van 1896 eervol ontslag als burgemeester. — De geheele gemeenteraad en tal van ingezetenen requesteerden daarop, om van Leeuwen als burgemeester te mogen behouden. — De burgemeester, op het laatste request door mij gehoord, verklaarde zich ter wille der ingezetenen bereid, burgemeester te blijven. — In dien zin adviseerde ik den 19^{en} Januari 1897 bij schrijven aan den Minister van het Koninkrijk. De Regering besliste in den door mij gewenschten zin; den 4^{den} Februari 1897 bij schrijven. id. n. 1, berichtte ik den burgemeester, dat zijn verzoek om eervol ontslag door de Regering werd ter zijde gelegd.

Den 12^{den} Augustus 1898 bezocht ik deze gemeente; ik reed van 's Bosch over Vught, Helvoirt en Baaren naar Esch, vandaarnaar Broetel en vervolgens over Gemonde en St. Michiels gestel naar 's Bosch terug.

Op de grens van de gemeente vond ik een eerewachter, hield voor de kom der gemeente kwam een liederstafel mij te gemoet, en hield Jansen, de vader van den Bosschen rijwielhandelaar, een speech. — Vervolgens ging het in optocht naar het Raadhuis, waar ik Br. en W. en de verdere leden van den Raad vond. — Een bruidje gaf mij namens de schoolkinderen een bouquet; het Raadhuis was schoon versierd, s. a. met allerlei wapens, onder welke het mijne.

Op de audientie verscheen niemand dan pastoor Sprenghers, een broeder van den griffier der Staten. — Ik deed bij den raad een goed woord voor den veldwachter Vlaspak, die ± f 50.- verloor door het verbod van rezenbedieningen, zonder tegemoetkoming de wege van de zijde van den gemeenteraad. — De Raadsleden meenden, dat hij het eigenlijk wel zonder veldwachter konden stellen, omdat er niets te doen was voor een veldwachter en er bovendien een rijksveldwachter gestationeerd was; Vlaspak deed bijna geen dienst en werkte meestal op zijn eigen land.

Dezelfde

Esch.

Doylfde stoet, die mij had ingehaald, deed mij ook weer uitgeleide tot verder dan de grenzen van Esch, nl. tot den Boetlochen keiweg, alwaar Jansen weer met een speech afscheid van mij nam.

Over het algemeen genomen nam ik geen slechten indruk mede van het bestuur der gemeente Esch. — Een raadslid vroeg eens permissie voor schadelijk gedier; ik raadde hem, zijne konijnen maar liever te laten delven, en anders zijn verzoek in het najaar te herhalen; dan zou de burgemeester mij wel inlichten. —

Den 20 Juni 1902 kwam ik weer in de gemeente. Ik had vooraf Berlicum bezocht, onderweg op Overberg ontbeten, en was toen naar Bosdell gereden; terzijt ik ~~aan~~ ten slotte met Esch eindigde.

Het moreel van de bevolking staat hoog; „gedwongen“ huurlijken komen niet voor; de laatste onwettige gebouwe had plaats voor ongeveer tien jaar. —

Over het algemeen gaat het bij verkiezingen kalmen en vreedig toe; een zittend raadslid wordt er nooit meer uitgestemd; maar als er soms een vacature ontstaat, dan wordt er gestemd, soms herstemd; dan wordt er met drank en sigaren gewerkt. De Kasphenaar Jansen werd voor 2½ jaar op die manier in den Raad gebracht. Zijn zoon, de rijwielhandelaar, bewerde „de keisers“.

Commissie tot vermindering van schoolverzuim heeft niets te doen; er is geen schoolverzuim, dat naam heeft. Procees verbaal behoeft niet te worden op gemaakt.

Van Mr van Coath erfde gemeente het landgoed Groenen daal en 2 buerderijen. Wanneer op Groenendaal het hout rijp is, moet het gehakt worden; er werd reeds voor f 4500 gehakt; de rest, ± f 500 waard, wordt in het najaar van 1902 verkocht. — Het gehele legraak zal ± f 24000 waard zijn, en moet gebruikt worden om schuld te delgen, voor landbouw onderwijs, voor herhalingsonderwijs. — Gemeente heeft echter geen schuld.

Wijlen Mr van Coath was provisor van het llaan,, nersgasthuis te Esch. — Dit gasthuis wordt in 1492 gesticht door Marten van Elst, en Jola Raeters, zijn Raeters

Esch.

echtgenoot. In greged gasthuis worden zes oude mannen verpleegd, en hebben samen „eene eerbare meerd“ om hen te verzorgen; sommigen storten een klein bedruig, en lossen zich op de wijze eene plaats in het gasthuis; anderen worden geheel of gatis opgenomen. — De fondsen van de stichting bestaan uit eene inschrijving grootbedel van f 4000, benevens uit eene boerderij die f 500. zal geven, en waar de ouden raamel kunnen werken als ze willen. B. en W. zijn rentmeesters van het gasthuis, benevens de Raad als een college van provisorsen fungiert. Wijlen Mr Verheyen, rechter te 's Hertogenbosch, was getrouwd met Juffrouw van Eldruel; deze laatste had fortuin; ~~zij~~ in hare familie was ook het provisorchap (het beheer) van het oud mannen gasthuis. — Mr Verheyen had twee kinderen, een zoon en eene dochter; beide stierven ongehuwd; de zoon was burgemeester van Esch, en overleed in 1885; van hem erfde Mr van Coath het gehele vermogen, ook Groenendaal, en ook het provisorchap van het Oud Mannen gasthuis. — Dat provisorchap boorde Mr van Coath zong; het was hem te moeilijk; hij vroeg aan B. en W. van Esch, of zij in zijne plaats het beheer wilden voeren. Deze waren daartoe bereid, en zoo legden B. en W. van Esch jaar,, lijks, wellicht reeds gedurende tien jaren, aan Mr van Coath rekening en verantwoording af omtrent het door hen gevoerd beheer. — Om het voortbestaan van de stichting ten eenigen dage te verzekeren, draeg Mr van Coath ^{bij testament} het beheer van de stichting ten slotte aan ~~het~~ het bestuur van Esch op. —

De Roomsche Katholicken te Esch hebben geen eigen begraafplaats; daar is slechts eene begraafplaats de alameene. — Ik heb B. en W. gevraagd op de moeilijkheden, welke daaraan kunnen voortvloeien, en hen geaden, te trachten, deze te voorkomen.

Gemeente geneesheer is Mr W. de Wit uit Bosdell; men is over hem zeer tevreden.

Om aan voorwaarden legraak van Coath te voldoen, is er eene extra hulponderwijzer, tevens meebatte nuttige hand,, werken, opgenomen.

Esch.

Audientie verleend aan Pastor Sprengers, die mij kwam bedanken voor wat ik deed aan zijn kraak, en vooral voor diens weduwe. — en aan den Baschenaar Jansen (thans raadslid te Esch), die mij kwam bedanken, dat ik voor 4 jaren in Esch was geweest! Zóschuwerinnöthen!

Den 15 Mei 1906 kwam ik weer in Esch; ik had te voren veelgk bezocht; per trein keerde ik van ~~den~~ Esch naar den Bosch terug.

Er is niemand voor de audientie; ik heb dus volop tijd om met den burgemeester en wethouder v. d. ~~Waal~~ ^{Waal} — wethouder Bejnburg is overleden en nog niet vervangen — te praten.

Sinds mijn laatste bezoek had er groote mutatie plaats in het personeel van den gemeenteraad; vijf leden werden vervangen door anderen. — Onder hen is Jansen, de vader van den fietsman; diens vrouw is overleden; hij geeft aandacht door zijn slecht gedrag; hij ^{opkomt} ~~komt~~ vrouwen van slechte reputatie bij zich in huis. — Om hem uit den Raad te gooien, maekt de burgemeester tegenover hem gesteld worden; deze werd toen met groote meerderheid gekozen. Men veest echter, dat Jansen, nu er meer een raadsvacature is, groote kans heeft om gekozen te worden; hij werkt met beer en jenever! —

Burgemeester Strijbosch wakt mij riek mede, op zeer veel, van wat ik hem vraag, blijft hij het antwoord schuldig; ik krijg dien indruk, dat hij riek weinig moeite geeft om op de hoogte te komen en zijne gemeente te leeren kennen. — Een goeden indruk maekt mij wethouder van de haak, een heer van den tuinman van Berkenhout; hij heeft vroeger op 't Kraayensheyn onder Veeght gewoond, toen 't Kraayensheyn nog aan de familie Creemers behoorde. Hij is nog steeds in relatie met mevrouw van Nispen-Creemers te Berken; van tijd tot tijd wordt hij daar met zijne familie ontvangen; mevrouw van Nispen is peetmoeder van zijn eenige dochter.

De inkomsten uit het legraak van loalk zullen ten slotte wel alleen blijven dienen om de gemeentelijke ontvangsten te versterken, zonder dat er iets byzonders voor gebeurt. Het onderhoud der harden wegen draukt deze kleine gemeente zeer; vooral doordat het onderhoud van den weg naar den Bosch'schen straatweg

ook op het Bosch's territorium, ten laste van Esch is. Op 500 zielen, landbouwers, maekt toch nog een hoofdelijke onstuyt gegeven worden van f 650. —

Esch.

De gemeente voert op het oogenblik voor de rechtbank te 't Heege een zeer moeilijk en gewaaglijk proces over den verkoop van eiken boomen op 't Grodenendaal.

De tegenwoordige gemeente wethouder heeft f 300 beachten, hij kwam voor \pm een jaar in dienst; men is over hem zeer bevreemd. Het komt mij voor, dat de burgemeester niet wat groot liefhebber van de jacht is, en wat veel knet van Baetel, kluub van heeren, en de heyer jaagt. — de heyer, de wethouder van Veeght, is getrouwd met een zuster van de kluub van heeren; hij heeft geen kinderen en jaagt veel. Met Alphons v. Nijchevorsel deedelaten ze de jacht van heel Esch: v. Nijchevorsel heeft de jacht aan de ene zijde van den straatweg; v. heeren en de heyer jaagen de gronden aan de andere zijde.

Van Nijchevorsel deed Sept 1900; v. Baetel October 1909; burgemeester Strijbosch beweert, dat hij thans veel minder jaagt, omdat beide zoons van v. Baetel thans jaagen.

Den 19 April 1910 kwam ik weer in Esch; ik was te voren in Klaaren geweest; later ging ik nog naar Bosch, en keerde van daar naar den Bosch terug. —

In plaats van wethouder Bejnburg vind ik thans wethouder van den Braak, een heer, die zijn mond niet open doet. De burgemeester is thans beter op de hoogte dan in 1906; hij maekt thans een goeden indruk. —

Jansen doet geen moeite meer om in den Raad te komen; hij raads vacaturen gaat het thans rustig toe; meestal worden de mensen bij enkele candidaatsstelling gekozen. Procedure over eikenboomen van 't Grodenendaal zal thans spoedig aan een eind zijn; de haeff stelde een dading voor die waarschijnlijk zal worden aangenomen; gemeente komt er dan vrij wel zonder kler'scheunen af. —

Gemeente doet niets byzonders voor de 25-mille en le. gaat van Caath; den heeren op het hartgedrukt, dat het hun plicht was te brachten volgens de instentie van den

ook op het Bosch's territorium, ten laste van Esch is. Op 500 zielen, landbouwers, maekt toch nog een hoofdelijke onstuyt gegeven worden van f 650. —

Esch.

exploitatie meerzaam te zijn.
Voor het maken van een grafbeeld voor den overleden burg.
gemeester vroeg de pastoor geld voor de ingenomen grafrechten.
Wanneer het kerkhof een algemene begraafplaats is, dan
mocht dat natuurlijk niet. W. en W. daarop gemerkt, en
hen gevraagd het geval nader te onderzoeken.

Ook de bedeling van er later een nieuwe school te
bouwen koelt gemeente voor f 4500 de woning van den
vorigen burgemeester; het schoolhoofd woont daar reeds;
het oude schoolhuis wordt door gemeente voor f 60 verhuurd.

Men verlangt zeer naar een spoorweg ^{van Esch} te Esch;
men hoopt, dat, als de lijn Bosch - ^{Utrecht} dubbel spoor
krijgt, voor betrekkelijk weinig geld een spoorweg ^{van Esch}
zal kunnen gesticht worden.

Er moet een zeer mooi oud oriel zijn, gemeentel.
riseerd door Mr. Bondam; het staat slecht, in een vroelike
kamer, beneden in het raadhuis. — Geraden op de raads
zaal een kast te bouwen tegen de binnenmuur, en het
daarheen te verplaatsen. — Den catolagen, door Mr. Bondam
samengesteld, had men niet; geraden, dat men dien
aan Mr. Ebell zou vragen.

Geraden, dat men een staat zou aanleggen omtrent
de exploitatie der gemeentelijke bezittingen.
De waterleidingen, door gemeente onderhouden, zijn
thans bepaald goed in orde.

Voor de wegen gebruikte men cransvoenklijke klimmers
uit Holland; deze bevallen op den duur niet; ze zijn
te veel gebruikt; ze schilferen af; ze kunnen niet her-
stelt worden; dan vallen ze heelmaal uit elkaar. —

Thans heeft men de zooveel duurdere Waalklimmers;
verschil in prijs f 11 tot f 17. —

Den 14 juni 1915 berocht ik per auto de gemeente Esch;
van beoefers was ik in Verlieden geweest.

Ook blijft in deze kleine gemeente gadergaan; verhouding
in het College van B. en W. is blijbaaf middelen. Daarbij
bestaan er niet in Esch; men verwacht vol dit jaar met her-
kiezing van de afnemende raadsleden bij welke candidaatstelling

Esch.

Burgemeester Schijfsch is helaas niet erg voortvarend; de politiever-
ordening van 1888 is nog niet herzien; een uitvoerige beschrijving
van de exploitatie der gemeentelijke bezittingen was er ook nog niet;
voor een en ander zal nu spoedig gezorgd worden.

De spoorweg losplaats aan de halte Esch is ~~thans~~ 10 April 1915
geopend; gemeente betaalt de helft der kosten, ~~geraden op~~
slechter in geen geval meer dan f 5000. — Men rekent, dat er
jaarlijks ± 100 wagons zullen gelost worden. — Nu de losplaats
is, heeft men aan S. S. geadviseerd, om daar ook het studeer-
deres verkeer in te richten; men vertrouwt het gedroom te krijgen;
inspecteur Lorisfen is er voor.

Commissie tot vering van schoolverzuim is nooit in functie;
er is nooit schoolverzuim, dank een prijsuitdeling op St. Vi-
calas avond, waaraan gemeente f 30. — en Victor Tilmann
f 25. contributeeren. De kinderen zijn zoo bang, om prijs te
zullen krijgen, dat zij zelfs in geval van ziekte absoluut
naar school willen.

De waterleidingen zijn goed in orde; voor Esch is het niet noodig,
dat het hout langs de kanten weggemaakt wordt.

Burgemeester Schijfsch nog veel (te veel?) te jaagen; thans
met de Boschelsche Meeren Kloogbeuren en Dr. Wösten; — hij jaagt
thans de gehele gemeente Esch.

W. en W. nog eens opgewaard, om de renten van het legaat van
Coth noch te gebruiken overeenkomstig de intentie van den
exploiter.

Daarvoor sprengers was hulp behoevend geworden; sinds 4 jr
is hij weg; hij is thans koster in Nieuwkoop. — Blijverd
verkeeren door Bastoor van Duiwen, vroeger kapelaan
te Bortel.

Na onderzoek der kwestie is van het licht gekomen, dat
gemeente geen algemene begraafplaats heeft; en dat
de begraafplaats, vroeger ten overvloede daarvoor gehouden,
een B. C. byzondere begraafplaats was.

Belijfsche vlichtelingen: de bewaars van het mispeliuris
te schenken zijn naar Esch gevleucht; daar verblijven thans
3 pater, 2 novicen en een pr knechts; voor 25 novicen
betaalt het Rijk f 0.35 daarep voor levens onderhoud
Van de 25 baeren wonen er slechts 5 op hun eigen.

Esch.

Den 1 Augustus 1919 bezocht ik per auto van uit den Bosch de gemeenten Helvoirt, Waaren en Esch. De nieuwe burgemeester, Arnolds, woont nog niet in Esch, maar in huize van zijn schoonvader te Bosch. — Binnen enkele dagen is zijn woning gereed; dan zullen hij en zijn vrouw plechtig worden ingehaald.

Volk Esch gaat in democratische richting; bij de raadsverkiezing 1919 werden drie landbouwers verkozen, en vooralen verder een spoorwegarbeider, de telephonhouder van het postkantoor, een caféhouder, kolenhandelaar, en een melkelaar kunnen intrede in den Raad!

Burgemeester heeft zich nog slecht ingewerkt in de verse zaken; op mijne vragen blijft hij meestal het ant. woord schuldig.

Voeg meer eens sterk aangezonden op een boeking van de meest belangrijke zaken betreffende de gemeentelijke bezittingen; er des noods een grandbedrijf van te maken!

Grote klachten over de veruiling van de Ruin = Espele stroom door het fabriekswater van Dillburg.

Geen algemeene begraafplaats; wanneer daar in lijke zou moeten begraven worden, dan wordt het op de algemeene begraafplaats de Polstel bij gezet.

Salbris van den veldwaelder te laag; 1700; geen vrije woning; sterk op verbetering aangezonden!

Het gink den boeren de laatste jaren best; ongeveer 50% zal thans eigen geërfd zijn; van deze zullen echter slechts ongeveer de helft hunne boerdery in onbeswaard bezit hebben.

Den 12 Juni 1923 bezocht ik Esch en Boschel.

Het gaat in Esch niet goed; daar is blijkbaar nog al veel partijchap. De oude geschikte wethouder H. van den Braak moest er niets meer van hebben en stelde zich bij de Raadsverkiezing niet meer beschikbaar.

Esch.

baar. Aan de uitbatingen van de velden bevestig ik, dat het in den Raad nog al eens spande. —

Bij de Raadsverkiezing ontbrak alle leiding; er moest gesternd worden over drie lijsten; vijf leden werden verkozen.

Plaatselijke belasting bijzonder hoog, niettegenstaande de inkomsten dit het leegat van Coth dienen voor gewone gemeentelijke uitgaven; zoo besteedde men f 25.000 van het leegat voor den bouw van een school; in 40 jaar moet die som meer op het grootboek geplaatst worden; 2 1/2% per jaar. Niettegenstaande het geld in 1921 voor schoolbouw was uitgegeven, was er nog geen cent op het grootboek geplaatst!

De school kostte f 54.300. — Het Rijk betaald de daarin 25%. — Voor den grond te laat gedeeld; de 25% daarvoor niet ontvangen. —

Er is in Esch geen byzondere school; op de openbare gaan ± 100 kinderen, waarvan een hielal niet leest, jongens en meisjes. — Komt er op den duur bij, een byzondere school voor meisjes, dan kan de school in tweeën worden gesplitst: eene voor de meisjes school, en eene voor een jongens school. Er zijn nu 4 klas lokalen.

Het archief is niet beschreven; er is niemand die het in orde kan maken; de Rijksarchivaris heeft geen tijd. — Een gedeelte staat te verspoeten, beneden in het vochtige Raadhuis.

Esch moet alle harde wegen onderhouden: den Keirweg naar Vught; den Klinkerweg van den Boschen steenweg tot Waaren, dus ook dat gedeelte van dien Klinkerweg, dat onder Boschel ligt. Dat kost jaarlijks f 1000 tot f 1200. — Verkeerdien twee grote bruggen over de Ruin of Espele stroom.

Van den winter waren er 10 verkelaasen, welke de gemeente werke verschafte tegen f 2. — daags.

Thans de stoomzuivelfabriek maakt de melk van 400 koeien verwerkt, waarvan 200 uit Esch

Esch.

Fabriek kostte f25.000, waarop afbehoudt +
f15.000. De zaak marcheert goed, ten zoen van wel-
houder A. v. d. Maale is directeur.

Het ~~goed~~^{goedprentwerk} aan de halte Esch komt vooral ten bate
van de boeren uit Vlaaren; deze rijden dan nog
bevendien den klinkerweg van Esch kapot.

Als het 's zomers erg warm is, heeft men
veel last van dauw, veroorzaakt door het veld
Zilberoyche fabriekswater.

Burgemeester Arnaldis viel mij niet mede; hij
was ^{er} blijkbaar zeer ^{mede} ingenomen, dat ik op het laatste
veel met de wethouder sprak, en hij een ruigende
rol kon vervullen. Zijne onmogelijke onbegrijpen
devonzen mij den laatste, mijne vragen tot de wethou-
ders bekrachtigd.

Esch